

Kako in zakaj je spolnost del življenjskega sloga

izr. prof. dr. Polona Selič, univ. dipl. psih.

SPECIALIZACIJA – DRUŽINSKA MEDICINA: ŽIVLJENJSKI SLOG,

Spolno zdravje in delovanje:

VSEBINA

- **funkcionalni, socialni in simbolni pomen** spolnosti za bolnika
- zdravnikova psihosocialna orientacija (ne strogo biomedicinska), **osebna stališča** do spolnosti ter dodatno pridobljene kompetence s področja spolne medicine
- **vloga spolnosti v celotnem bio-psiho-socialnem blagostanju** - spolno delovanje v širšem kontekstu psiho-socialnih razsežnosti življenja

MOTIVACIJSKI VIDIKI OSEBNOSTI

► **Osebnost:** relativno trajna in edinstvena celota duševnih, vedenjskih in telesnih značilnosti posameznika

► **Potrebe in motivi:**

potrebe -> motivacija potiskanja (obnašanje) <-
motivacija privlačnosti -> cilji

► **Hierarhija motivov:**

fiziološke potrebe, varnost, ljubezen, ugled,
samoaktualizacija

► **Čustva** kot motivacijski dejavnik

CILJI, IDEALI IN VREDNOTE: vrednote – potrebe –
vedenjske namere

Vrednostne orientacije

- **Usmerjenost k tradicionalnim idealom in morali** (*tradicionalna moralna orientacija*): družinska sreča, zvestoba, poštenost, dobrotta, delavnost
- **Usmerjenost k statusu in reputaciji** (*statusna orientacija*): politični uspeh, ugled, udobno življenje, denar
- **Usmerjenost k demokraciji in svobodi** (k demokratičnim in societalnim vrednotam – *demokratsko-societalna orientacija*): demokracija, svoboda
- **Usmerjenost k (samo)uresničenosti** (*samoaktualizacijska orientacija*): narava, samoizpopolnjevanje, znanje
- **Usmerjenost k religioznim vrednotam** (*religiozna orientacija*)
- **Usmerjenost k hedonističnim vrednotam** (*hedonska orientacija*): vznemirljivo življenje, zabava, privlačnost, spolnost, lepota in denar
- **Usmerjenost k patriotizmu** (*orientacija k patriotizmu*)
- **Usmerjenost k spoznavnim** (intelektualnim) vrednotam (*spoznavna orientacija*)

DINAMIKA MOTIVOV:

potrebe se izrazijo v duševnosti kot nagibi, motivi ali težnje

ČLOVEKOVA DEJAVNOST:

- biološke in socialne potrebe
- življenjske razmere, v katerih je odraščal, in v katerih živi

MOTIVI (komponente):

- 1. vsebina** (vse, kar oseba potrebuje / si želi, kar določa cilj, h kateremu stremi)
- 2. določena čustvena barva** – odraža čustveno vrednost / pomen, ki ga ima vsebina motiva za človeka; razpon od neugodja do ugodja
- 3. določeno motorično siljenje** – telesna pripravljenost za aktivnost (ko želi potrebo zadovoljiti)

OSEBNOSTNI RAZVOJ:

= odvisen od oblikovanja motivov → narava zgodnjih izkušenj in življenjske razmere v neposredni okolici

ŽIVLJENJSKA PODROČJA, NA KATERIH URESNIČUJEMO MOTIVE

INTENCIJSKO PODROČJE:

- aktivno zaznavajoč odnos do sveta in samega sebe (objektni in subjektni intencionalni odnos)

POSESIVNO PODROČJE

- motivi pridobivanja/osvajanja/zajemanja
- motivi prilaščanja/posedovanja/ohranjanja

SAMOPOTRMITVENO PODROČJE (iz socialne narave človeka)

- težnje po uveljavljanju, priznanju, obvladovanju – samoaktivnost, ekspanzivnost (določa lastno vrednost)
- borbenost

EROTIČNO IN SEKSUALNO PODROČJE (iz potrebe po ljubezni)

- biti čustveno sprejet in zaželen; ljubiti in biti ljubljen
- nežnost, ljubeča naklonjenost
- erotične težnje: odnos do vse okolice
- seksualne težnje: odnos do partnerja, potreba po spolni zadovoljitvi

OSEBNOSTNO DELOVANJE

KONTAKT

- ▶ bližina
- ▶ doživetje – reakcija, čustvovanje – razum

OSEBNOSTNE ZNAČILNOSTI:

nezaupljivost, sumničavost, nanašalnost, ljubosumnost, dlakoceptstvo, duševni in seksualni sadizem

UVELJAVITEV

- ▶ težnja po trajnosti in zavarovanju
- ▶ red, netolerantnost
- ▶ prizadevanje „proti“ namesto „za“
- ▶ dvom, težnje po popolnosti

OSEBNOSTNE ZNAČILNOSTI:

stvarnost in vestnost, pedantnost, nergaštvo, ambicioznost, stremuštvo, avtokratstvo

PREDAJANJE IN PRILAGAJANJE

- ▶ izguba, distanca,
- ▶ ločitev / samostojnost

OSEBNOSTNE ZNAČILNOSTI:

skromnost, zadržanost, pasivnost, lagodnost, pobitost, brezupnost, obupanost, melanholičnost, duševni, moralni in seksualni mazohizem

NEIZBEŽNOST IN NUJNOST

- ▶ iskanje novega brez jasnih ciljev
- ▶ odklanjanje pravil
- ▶ magično mišljenje, zanikanje biološke realnosti, izogibanje obveznostim
- ▶ projiciranje lastnih napak v druge, težnja po osebni veljavi in takojšnjem učinku
- ▶ težnje po pozornosti in uveljavitvi, donhuanizem

OSEBNOSTNE ZNAČILNOSTI:

nevezanost, samovoljnost, impulzivnost, spontanost, nestrpnost, radovednost

Spolno zdravje

- spolno zdravje kot sestavni del celovitega bio-psiho-socialnega blagostanja
- zdravniki se manj angažirajo pri obravnavi spolnega zdravja, kot bi si želeli pacienti
- težave v spolnem delovanju vezane na **spolno željo, vzburjenje, orgazem** in **bolečine** med spolnim odnosom
- prepoznavanje in obravnava težav v spolnem delovanju lahko zdravniku pomaga prepoznati diabetes, aterosklerozo, depresijo in novotvorbe na prostati

Odnos zdravnikov do vprašanj, vezanih na spolno delovanje

Dejavniki, povezani z zdravnikovim dejavnim naslavljanjem tem, povezanih s spolnim delovanjem:

- stališča zdravnika do spolnosti
- odnos med zdravnikom in bolnikom
- vsebina / težava v spolnem zdravju
- predhodno usposabljanje na področju veščin v medosebnih odnosih pri zdravnikih
- zdravnikova usmerjenost pozornosti na psihosocialne razsežnosti bolnikovega življenja
- kompetentnce / znanje iz spolne medicine
- liberalen odnos do spolnosti
- spol zdravnika in bolnika.

Težave v spolnem zdravju in družinska medicina

- ▶ velika razširjenost motenj spolnega funkcioniranja, ki ostajajo družinskim zdravnikom skrite
- ▶ starejši od 50 let: **težave v spolnem delovanju 1/3 moških in 2/5 žensk**
- ▶ moški: erektilna disfunkcija in prezgodnja ejakulacija
- ▶ ženske: vaginizem in težave pri doživljanju orgazma
- ▶ starejši od 50 let: **2/3 moških in 3/4 žensk s svojim spolnim življenjem ni zadovoljnih, spolnosti se izogibajo**

#1
Bestseller

Everything you
always wanted to
know about **sex***

Explained by
David Reuben, M.D.

* BUT WERE AFRAID TO ASK

- *Ljudje včasih doživljajo ... pa o tem ne spregovorijo ...*
- *Marsikomu se (pri tej starosti / v srednjih letih) dogodi ...*
- *Včasih se ljudje srečajo z zadrego, ki jo raje odmislijo, namesto, da bi o njej spregovorili ...*
- *Bolniki pogosto povprašajo za nasvet o ...*

SPOLNOST IN DRUŽINSKA MEDICINA

- Razširjenost težav v spolnem delovanju, o katerih obiskovalci ambulant družinske medicine sami od sebe le redko spregovorijo, terja od zdravnikov družinske medicine spremenjen pristop k obravnavi spolnega zdravja.
- Pri starejših bolnikih prihaja do sočasnega delovanja številnih dejavnikov – telesne multimorbidnosti, sprememb v psihičnem delovanju, pa tudi pešanja spolne želje in moči, kar skupaj z bolj ali manj togimi koncepti spolnih vlog zabriše posamične težave v spolnem zdravju.
- Zdravniki družinske medicine naj bi dejavno in samoinicitivno odpirali vprašanja spolnega zdravja in delovanja ter presegli biomedicinske koncepte kot podlago za odločanje in ukrepanje.